

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Наукова бібліотека

Реферат

на тему: «Традиції та інновації в роботі бібліотек ВНЗ»

Підготувала бібліотекар II кат.
Любарська О.М.

Кривий Ріг
2016

Зміст роботи

Вступ	3
Традиції в роботі бібліотек ВНЗ.....	4
Інновації в роботі бібліотеки	5
Висновок.....	10
Список літератури	11

Вступ

Сучасна бібліотека ВНЗ це не тільки зібрання книжкових колекцій, але й величезний світ соціальних комунікацій для людей, об'єднаних пошуком знань.

Реальне майбутнє у тих бібліотек, які поєднують традиційну культуру спілкування з книгою та нові інформаційні технології. Це – стратегічний напрям на шляху модернізації української бібліотечної системи й перспективи зміцнення партнерських відносин зі світовим бібліотечним, інформаційним і культурним співтовариством.

Оскільки інформація вважається сьогодні головним досягненням людства і велика її частина акумулюється в бібліотеці, то, відповідно, однією з головних функцій бібліотеки залишається саме інформаційна.

Усе розмаїття бібліотечних інновацій можна розглядати в декількох аспектах:

- технологічному, орієнтованому на впровадження нових інформаційних технологій при формуванні документно-ресурсної бази бібліотек і системи бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів;

- функціонально-змістовному, націленому на розширення змістовного діапазону діяльності бібліотек як інформаційних, культурних і освітніх закладів:

- комунікативно-соціальному, пов'язаному з роллю і місцем бібліотеки в житті суспільства.

Інноваційному розвитку бібліотек сприяють нові інформаційні технології, із впровадженням яких бібліотеки здійснюють стратегії переходу від традиційної книгозбірні до динамічного центру інформації.

I. Традиції в роботі бібліотек ВНЗ

Серед наочних форм популяризації документів найважливіше місце посідає книжкова виставка — традиційна форма роботи бібліотеки, один із засобів впливу на інформаційну поведінку читача. Цінність цієї форми для читача визначається тим, що він може зняти книгу з виставки, погортати її, швидко переглянути ілюстрації, зміст, передмову. Таке первісне ознайомлення з книгою поглиблює і робить більш цілеспрямованим інтерес читача.

Залишаються популярними в бібліотеках традиційні дискусійні методи масової роботи: обговорення, конференції, диспути, зустрічі, літературно-музичні вечори. Найбільш складна форма обговорення – читацька конференція. Ця форма роботи стала використовуватись в публічних бібліотеках наприкінці 20-х років ХХ століття, довгий час була досить популярною в радянських бібліотеках. В 90-ті роки масштаби проведення читацьких конференцій скорочуються, хоча форма їх проведення зберігається і до наших днів. В наші дні до методу читацької конференції «приєдналися» обговорення на сторінках Інтернет-видань, у форумах і блогах. Це цікава перспектива для бібліотек, в яких є Інтернет. До традиційних методів роботи в бібліотеці відносяться бібліографічні огляди літератури, відкриті перегляди, презентації книг. Найбільш популярними є бібліографічні огляди нових надходжень. Викликають інтерес у відвідувачів тематичні, жанрові відкриті перегляди.

В умовах корінних змін, що відбуваються зараз у нашому суспільстві й системі вищої освіти, різко зростає роль і значення самостійної роботи студентів (СРС) у вищому навчальному закладі. Скорочення традиційних навчальних занять сприяє розвитку пізнавальної активності студентів. Коли студенти самі шукають джерела необхідної інформації, аналізують їх і приймають рішення. Бібліотеки розробляють програми бібліотечно-

інформаційних знань, які сприяють вихованню у студентів аналітичного мислення та навичок пошуку необхідної інформації у процесі навчання.

Основні напрями інформаційно-бібліографічного обслуговування користувачів бібліотек ВНЗ полягають в наступному:

- організація довідково-бібліографічного апарату у традиційній та електронній формі;
- створення електронної бази даних аналітичних описів статей;
- довідково-бібліографічне обслуговування;
- науково-інформаційна діяльність;
- пропаганда бібліотечно-бібліографічних знань;
- видавнича робота.

II. Інновації в роботі бібліотек ВНЗ

Сучасна бібліотека вищого навчального закладу є складним соціально-комунікаційним комплексом, який в умовах інформаційного суспільства розглядається як складне виробництво інформаційних продуктів і послуг. Інтенсифікація наукових досліджень у ВНЗ потребує зростання ролі бібліотек як інформаційних центрів.

Сьогодні категорія «бібліотека ВНЗ» розглядається як інтелектуальний простір, заповнений різноманітними інформаційними ресурсами та засобами інформаційної взаємодії. Її діяльність спрямована на виконання стратегічних освітніх завдань. Трансформація бібліотек вищої школи відбувається за рахунок зміни їхніх інформаційних функцій, акумулювання зовнішніх та створення власних баз даних, надання доступу до національних і світових мереж, створення потужної електронної бібліотеки [3].

Бібліотеки вищих навчальних закладів перетворюються на інформаційно-бібліотечні центри, де генерується інформаційно-освітнє та соціокультурне середовище для студентів та викладачів. Сьогодні стратегія розвитку бібліотек ВНЗ пов'язані з гармонійним поєднанням функцій традиційної бібліотеки та сучасного інформаційного центру. Найближча перспектива бібліотек вищої школи – трансформація їх в інформаційно-

сервісні центри, які не тільки зберігають інформацію, а й надають послуги у пошуку необхідних знань.

Позитивною рисою інновацій у роботі бібліотеки є те, що вони не тільки сприяють популяризації фондів бібліотек, задоволенню читацьких інтересів, але й розкривають перед студентами університету творчі можливості та здібності бібліотекарів, їхні естетичні смаки, читацькі вподобання, індивідуальність.

Сьогодні активно реалізується ідея проектної освіти. Проектне навчання та використання проектних технологій у бібліотечній роботі створює унікальні передумови для розвитку ключових компетенцій бібліотечних фахівців в осягненні нового, стимулюючи природну допитливість і творчий потенціал молодого покоління. Немає сумнівів, що в століття цифрових, інформаційно-комунікаційних технологій бібліотека повинна рухатися за читачем, реагуючи на зміни попиту на її послуги.

Запровадження технології корпоративної каталогізації, методик запозичення бібліографічних записів із зовнішніх баз даних дозволяє уникнути дублювання процесів, скорочує витрати на опрацювання документів, у майбутньому забезпечить економію кадрових ресурсів і технічних засобів. Корпоративна каталогізація є невід'ємною складовою корпоративних бібліотечних мереж. Сучасний розвиток бібліотечно-інформаційних технологій пов'язаний із корпоративним співтовариством, створенням та удосконаленням консорціумів та корпорацій [4].

Вимоги сучасності до науково-інформаційного забезпечення освітян потребують кардинального переосмислення основ бібліотечної справи та створення нової парадигми діяльності бібліотечно-інформаційних інституцій, спрямованих на наукоємні технології.

Відбуваються зміни у процесі формування бібліографічної інформації, зокрема здійснюються реферування наукової літератури, підготовка оглядово-аналітичних і прогностичних матеріалів для керівного складу університету та науково-педагогічних працівників.

Основними джерелами нововведень у бібліотеці ВНЗ є:

- передова бібліотечна практика;
- раціоналізаторські пропозиції бібліотекарів;
- рекомендації наукових досліджень;
- новітні інформаційні технології;
- нововведення із інших сфер діяльності (інформаційні технології, електронні мультимедійні ресурси, використання комп'ютерних мереж зв'язку та ін.).

Бібліотечні інновації можна поділити на:

- продуктні;
- управлінські;
- технологічні.

Продуктні інновації являють собою удосконалення та освоєння нових бібліотечних послуг та розширення їх асортименту.

Управлінські інновації являють собою нововведення, які спрямовані на удосконалення методів управління бібліотекою, організацію соціальних аспектів управлінської діяльності.

Технологічні нововведення спрямовані на модернізацію бібліотечних технологічних процесів, впровадження нових автоматизованих бібліотечних технологічних процесів. Технологічні інновації тісно взаємодіють з реалізацією різних напрямків наукової організації праці в бібліотеці.

Бібліотеки ВНЗ запровадили систему штрихового кодування документів. Одночасно штрихкуються усі нові надходження та документи під час ретроконверсії. Штрих-кодове маркування дозволяє підвищити оперативність процесів, пов'язаних з:

- видачею та поверненням документів,
- відслідковуванням пересування документів,
- перевіркою книжкового фонду.

Штрихове кодування документів підвищує якість та ефективність роботи бібліотеки в цілому. У багатьох бібліотеках вищів навчальні та

наукові абонементи трансформовані у єдину технологічну структуру, або електронну кафедру видачі, де власне процес обслуговування проводиться за допомогою комп'ютера, шляхом зчитування штрихового коду з книги та читацького квитка та закріплення конкретного примірника документа за читачем.

Таким чином, створення нової технологічної інфраструктури бібліотеки на самих головних ділянках бібліотеки, якими є формування власних інформаційних ресурсів та організація доступу користувачів до них є важливою інновацією в роботі бібліотеки ВНЗ.

У інформаційно-бібліографічному обслуговуванні нові технології бібліотеки забезпечують:

- створення БД на допомогу навчальному та науковому процесам університету;
- створення БД праць вчених університету.

Впровадження інновацій в практику роботи бібліотеки можливе, також, завдяки оперативній і якісній роботі бібліотечного менеджменту.

Одним із головних напрямків бібліотечного менеджменту є розроблення організаційно-методичних і технологічних документів, які регламентують, визначають і закріплюють виконання усіх процесів, забезпечують налагоджений механізм керівництва.

Визначає напрямки науково-методичної роботи постійний моніторинг змін в діяльності бібліотеки з метою визначення рівня роботи підрозділів, бібліотеки в цілому і прийняття на цій основі методичних рішень, які сприяють впровадженню нових технологій у роботу бібліотеки та покращенню бібліотечно-бібліографічного обслуговування користувачів.

З метою ефективної організації роботи та координації діяльності колективу в процесі реалізації інноваційних завдань, адміністрація бібліотеки має вживати заходів щодо удосконалення системи управління бібліотекою.

Організаційно-управлінські інновації в бібліотеці спрямовані на

реструктуризацію та забезпечення професійного зростання працівників. Один із пріоритетних напрямків у сфері управління бібліотекою є здійснення кадрової політики, що спрямована на досягнення високого професіоналізму працівників та розвиток їх творчого потенціалу.

У системі формування інноваційної культури бібліотекаря і інноваційної бібліотечної політики провідне місце належить безперервній освіті персоналу бібліотеки..

Для того, щоб бібліотеки оновлювались належним чином, потрібно:

1. Підвищувати інформативність бібліотечних сайтів, активніше використовувати їх для пропаганди бібліотеки та її можливостей по інформаційному забезпеченню читацьких потреб.
2. Проводити моніторинг рівня інформованості користувачів щодо наявних в бібліотеці електронних ресурсів (ЕБД) та активності їх використання.
3. Проводити курси навчання користувачів з питань використання електронних ресурсів, враховуючи рівень підготовки та тип слухачів.
4. Використовувати «Дні кафедр», «Дні спеціаліста», «Дні дипломника», сайт бібліотеки тощо для інформації про можливості доступу до електронних ресурсів та широкої пропаганди їх серед користувачів бібліотеки.
5. При створенні бібліографічних записів на публікації авторів, що є працівниками ВНЗ, у базах даних власної генерації вносити всіх авторів (незалежно від кількісного складу) з метою їх подальшого індексування українськими та міжнародними науко-метричними базами даних.
6. Активізувати використання напрацьованих та пошук нових форм та методів роботи по зміцненню моральних та патріотичних цінностей в свідомості сучасної молоді, підвищенню рівня толерантності у суспільстві, сприяти прищепленню студентству навичок здорового способу життя.

7. Взяти до уваги, що ця робота вимагає відповідних підходів до питань формування книжкових фондів.
8. Особливу увагу приділяти молодим кадрам бібліотечних працівників, надавати їм всіляку допомогу в оволодінні професією, освоєнні професійних навичок, прищепленні любові до бібліотечної професії, надавати можливість кар'єрного росту та розкриття свого творчого потенціалу.
9. Активніше використовувати професійні періодичні видання та журнал «Вища школа» для розповсюдження передового бібліотечного досвід.

Висновок.

Характерною тенденцією розвитку бібліотечної сфери стало зміцнення позицій окремих бібліотек як інформаційних лідерів, котрі встановили партнерські стосунки з великими бібліотеками та інформаційними центрами світу. Вони почали виконувати роль інформаційних посередників і консультантів, постачати свої ресурси в міжнародні бази даних та надавати можливість користування зведеними ресурсами цих баз даних на CD-ROMах. Разом з тим, сьогодні залишається актуальною проблема забезпечення узгодженості діяльності бібліотек України щодо вибору програмних засобів та дотримання стандартів інформаційного обміну, сумісних із міжнародними. В цілому необхідна єдина програма інформатизації бібліотек, яка б дозволила швидко об'єднати накопичені бібліотеками різних видів і форм власності інформаційні ресурси в єдину діючу мережу. Значні переваги, як вважають науковці, надає створення консорціумів бібліотек для одержання спільного доступу до пакетів електронних журналів найбільших видавництв світу, а також створення електронних бібліотек за пріоритетними напрямками розвитку науки [5].

Розуміння впливу сучасних соціокультурних процесів на створення електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів стає визначальною передумовою формування державної політики України у галузі інформатизації й комп'ютеризації основних сфер життєдіяльності, багато в чому визначаючи спрямованість і зміст основних процесів глобалізації.

Список літератури

1. Грабар Н. Г. Бібліотека університету – осередок національно-громадського виховання студентської молоді / Н. Г. Грабар // Харків, 2014. – С. 206-209.
2. Доведенко Р. Б. Бібліотека як інформаційно-виховна структура вищого навчального закладу// Харківська державна академія культури. – Харків: ХДАК, 2013. – Вип. 11. – С. 132-137.
3. Пурін Н. С. Від духовності до інформаційної культури // Вісник Книжної палати. – 2012. – № 1. – С. 26.
4. Пушкарний Р. Л. Культура дозвілля студентської молоді у бібліотеках вищих навчальних закладів / Р. Л. Пушкарний // Вісник Книжної палати. – 2015. – № 7. – С. 16-18.
5. Хрол Д. А. Комунікаційні аспекти виховної діяльності бібліотеки вищого навчального закладу / Д. А. Хрол // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. праць. – Харків, 2014.– Вип. 20. – С. 99-108.

